

KLAIPĖDOS RAJONO GYVENTOJŲ KORUPCIJOS SUVOKIMO IR PATIRTIES KAITA TRUMPUOJU LAIKOTARPIU

ILVIJA PIKTURNAITĖ¹, JUDITA JONUŠEVIČIENĖ², ROBERTAS KAVOLIUS³

Klaipėdos valstybinė kolegija (Lietuva)

ANOTACIJA

Nacionaliniai statistiniai tyrimai atskleidžia, kad miestų ir rajonų savivaldybės laikomos vienos labiausiai korumpuotų institucijų Lietuvoje. Straipsnyje pristatomi 2016 m. ir 2018 m. Klaipėdos rajono savivaldybėje atlikto kartotinio tyrimo rezultatai, leidžiantys įvertinti gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaitą, gyventojų požiūrį į savivaldybėje taikomas korupcijos prevencijos priemones. Ištirta, kad gyventojai korupciją suvokia labiau neigiamai ir rečiau susidūrė su įvairiomis korupcinės veiklos formomis. Apklaustųjų nuomone, korupcija labiausiai paplitusi medicinos įstaigose, savivaldybės administracijoje ir jos padaliniuose bei žemėtvarkoje. 2018 m. buvo gerokai mažiau teigusiųjų, kad davė kyšius skirtingiems asmenims: medicinos darbuotojui, pareigūnui, valstybės tarnautojui. Apklaustieji mano, kad veiksmingiausia kovos su korupcija priemonė yra baudmės korupcinę veiklą vykdytusiems asmenims neišvengiamumas bei korupcijos atvejų viešinimas spaudoje, TV ir kitomis priemonėmis. Vis dėlto daugiau nei pusė apklaustųjų, susidūrę su korupcijos atveju, niekur nieko nepraneštų.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: korupcija, savivaldybės, korupcijos prevencija, gyventojų požiūris.

JEL KLASIFIKACIJA: D73, H79, K40.

Įvadas

Korupcija dažniausia apibrėžiama kaip piktnaudžiavimas patikėta galia, siekiant asmeninės naudos (<https://www.transparency.org/glossary/term/corruption>, 2019; Ackerman, Truex, 2012). Pabrėždami šio piktnaudžiavimo blogį G. Slamkov'as, A. Bilalli-Zendeli'is (2016, p. 183) korupcijos reiškinį įvardija kaip socialinę patologiją, kuri, netaikant prevencijos, gali išplisti į socialinę epidemiją. Pasaulio Banko prezidentas J. Yong'as Kim'as korupciją įvardijo kaip „visuomenės priešą Nr. 1“ (Yap, 2017: 119). Korupcijos reiškinį analizuojančioje mokslinėje literatūroje (Bowman, Gilligan, 2007; Soheli Iqbal, Seo, 2008; Ackerman, 2002; Graycar, Sidebottom, 2012; Ackerman, Truex, 2012; Slamkov, Bilalli-Zendeli, 2016; Kozłowski, Kozłowska, Swirska, 2016) ir nacionaliniuose teisės aktuose (LR Seimo nutarimas „Dėl LR nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos patvirtinimo“) akcentuojamas neigiamas korupcijos visuminis poveikis šalims ir tam tikroms visuomenės gyvenimo sritims. Korupcija didina skurdą, socialinę nelygybę,

¹ Ilvija Pikturkaitė – docentė, daktarė, Klaipėdos valstybinės kolegijos Pedagogikos katedra
Moksliniai interesai: viešasis administravimas, personalo valdymas, strateginis valdymas
El. paštas: i.pikturkaite@kvk.lt
Tel. +370 674 364 43

² Judita Jonuševičienė – lektorė, Klaipėdos valstybinės kolegijos Finansų ir apskaitos katedra
Moksliniai interesai: statistinių metodų taikymas
El. paštas: j.jonuseviciene@kvk.lt
Tel. +370 612 318 98

³ Robertas Kavolius – lektorė, Klaipėdos valstybinės kolegijos Pedagogikos katedra
Moksliniai interesai: sociologija ir socialiniai tyrimai
El. paštas: r.kavolius@kvk.lt
Tel.: +370 650 909 05

nepasitikėjimą teisingumu ir teisinį nihilizmą. Be to, ji neigiamai veikia pasitenkinimą ir pasitikėjimą valdžia bei teisine demokratija (Ackerman, 2002; Ackerman, Truex, 2012). M. Sohel'is Iqbal'as, J. Seo (2008; p. 58), A. J. Kozłowski's, I. Z. Kozłowska, A. Swirska (2016) pabrėžia neigiamą korupcijos įtaką žmonių pasitikėjimui politine sistema, institucijomis ir lyderyste.

Užsienio mokslininkai (pvz., Ackerman, 2001; Ackerman, Truex, 2012; kt.) ir lietuvių tyrėjai (pvz., Palidauskaitė, 2005, 2006) nagrinėjo įvairius korupcijos reiškinio aspektus. Tyrėjai (Palidauskaitė, 2005, 2006; Bowman, Gilligan 2007; Iqbal, Seo, 2008; Tanzi, 2012; Ackerman, Truex, 2012; Dyussenov, 2016; Slamkov, Bilalli-Zendeli, 2016; Kozłowski, Kozłowska, Swirska, 2016) pastebi išaugusį dėmesį korupcijai, kartu apgailestauja, kad nepaisant nacionalinių ir tarptautinių organizacijų pastangų tai išlieka rimta problema, kurią dar pasunkina korupcijos gebėjimas prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos ir įgauti naujas išraiškos formas. Vis dėlto autoriai įžvelgia ir teigiamų pokyčių. V. Linhartova (2017) nustatė, kad informacinių technologijų vystymasis, e. valdžios plėtra prisideda prie korupcijos lygio mažėjimo tiek ekonomiškai labiau išsivysčiusiose, tiek ir kai kuriose mažiau išsivysčiusiose šalyse. C. K. Kim (2014) ištyrė, kad korupcijos prevencija viešajame sektoriuje yra veiksmingesnė, e. valdžią pastiprinus kokybiška biurokratija – kompetentingais specialistais. Be to, mūsų nacionaliniai teisės aktai (Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl LR nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos patvirtinimo“, 2015) ir kiti statistinės informacijos šaltiniai mato nedidelius teigiamus antikorporcinės aplinkos pokyčius per ilgesnį laikotarpį (Lietuvos Respublikos Specialiųjų tyrimų tarnybos [toliau – LR STT] veiklos 2018 metais ataskaita), 2018; Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2018).

Vertinant antikorporcinės aplinkos kaitą trumpuoju (2017–2018 m.) laikotarpiu pastebima, kad Korupcijos suvokimo indekso rodiklis Lietuvoje nepakito ir vis dar išlieka 6 balais žemesnis nei Europos Sąjungos vidurkis (LR STT 2018 m. veiklos ataskaita, 2018: 3). Kasmet atliekamos gyventojų, įmonių vadovų ir valstybės tarnautojų apklausos „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ rezultatai atskleidžia ilgaites visuomenės korupcinės patirties mažėjimo tendencijas: 2018 m. 12 proc. gyventojų nurodė, kad per pastaruosius 12 mėnesių jie bent kartą davė kyšį, šis rodiklis yra 4 proc. žemesnis nei 2016 m. ir du kartus žemesnis nei prieš ketverius metus. Tačiau antikorporcinė aplinka gerėja netolygiai.

Remiantis „Lietuvos korupcijos žemėlapio“ 2018 metų⁴ tyrimo duomenimis, miestų ir rajonų savivaldybės laikomos vienos labiausiai korumpuotų institucijų Lietuvoje. Kaip labiausiai korumpuotas institucijas Lietuvoje savivaldybes nurodė 24 proc. gyventojų (2016 m. – 22 proc.), 22 proc. įmonių vadovų (2016 m. – 20 proc.), 29 proc. valstybės tarnautojų (2016 m. – 27 proc.). Gyventojai ir įmonių vadovai labiausiai korumpuotais laiko savivaldybių viešųjų pirkimų skyrius ir komisijas, statybos skyrius ir savivaldybių įmones. Tarp valstybės tarnautojų labiausiai korumpuotais laikomos savivaldybių įmonės, tarybos, statybos skyriai ir merai. Vertinant gyventojų korupcinę patirtį savivaldybėse, reikšmingų pokyčių neįvyko: iš gyventojų, kurie tvarkė reikalus miesto ir rajonų savivaldybėse, 16 proc. teigė, kad iš jų buvo tikimasi kyšio ar kitos naudos (LR STT 2018 m. veiklos ataskaita, 2018: 8). 37 proc. visų 2018 m. STT pradėtų tirti ikiteisminių tyrimų yra susiję su vietos savivaldos srityje galimai padarytų nusikalstamų veikų tyrimu: 2018 m. keturiolikoje savivaldybių pradėti 23 ikiteisminiai tyrimai, kuriuose nustatytos 128 nusikalstamos veikos (LR STT 2018 m. veiklos ataskaita, 2018: 15).

Savivaldybėse egzistuojančią problemą dėl korupcijos paplitimo patvirtina ne tik „Lietuvos korupcijos žemėlapyje“ skelbti duomenys, bet ir 2018 metais atlikti sociologiniai bei LR STT tyrimai ir vertinimai, kuriais remiantis, korupciją savivaldos srityje lemia šie veiksniai: nepotizmas, politizacija ir interesų konfliktai (LR STT 2018 m. veiklos ataskaita, 2018: 16). Lietuvos laisvosios rinkos instituto kasmetiniame tyrimo „Lietuvos savivaldybių indeksas, 2018“ nurodyta, kad savivaldybėms ne visada pavyksta veiksmingai valdyti finansinius ir žmogiškuosius išteklius (LR STT 2018 m. veiklos ataskaita, 2018: 14). Remiantis „Transparency International“ Lietuvos skyriaus atlikto tyrimo „Interesai valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse – kaip juos suvaldyti?“ (2018) duomenimis, politizacija (tikslų keitimas ar jų nenuoseklumas; vadovų ir valdybos narių skyrimas; paramos skirstymas) įvardyta kaip viena opiausių valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių problemų. Taigi antikorporcinės aplinkos kūrimas ir įtvirtinimas savivaldybėse yra

⁴ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>, p. 12.

svarbus ir neatidėliotinas darbas. Tikslinga detaliau stebėti korupcinę situaciją konkrečioje savivaldybėje. Todėl šiame straipsnyje pristatomas Klaipėdos rajono savivaldybėje atliktas tęstinis gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties tyrimas.

Klaipėdos rajono savivaldybės administracija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos nacionaline kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, rengia Korupcijos prevencijos programą ir tiria gyventojų požiūrį į korupciją bei korupcinę patirtį. 2016 m. ir 2018 m. Klaipėdos rajono savivaldybėje atliktas kartotinis tyrimas, leidžiantis įvertinti gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaitą, gyventojų požiūrį į savivaldybėje taikomas korupcijos prevencijos priemones. Toks tyrimas aktualus keturioms suinteresuotųjų grupėms: Klaipėdos savivaldybės administracijos specialistai galės priimti tikslingus korupcijos prevencijos sprendimus; kitų savivaldybių už korupcijos prevenciją atsakingi specialistai žinos, kokia šios savivaldybės patirtis korupcijos prevencijos srityje; viešinamas tyrimas ir jo rezultatai didins rajono gyventojų įsitraukimą ir mažins galimą toleranciją korupcijos apraiškoms; tyrimo rezultatai aktualūs mokslininkams, analizuojantiems korupcijos prevencijos praktiką.

Tyrimo objektas – Klaipėdos rajono gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaita.

Tyrimo tikslas: įvertinti Klaipėdos rajono gyventojų požiūrį į korupciją ir korupcinės patirties kaitą 2016–2018 m. laikotarpiu. Tyrime keliami šie probleminiai klausimai: kaip keičiasi gyventojų korupcijos ir galimų jos priežasčių suvokimas? Kaip keičiasi Klaipėdos rajono gyventojų korupcinė patirtis trumpuoju laikotarpiu? Kokias korupcijos prevencijos priemones gyventojai pastebi gyvenamojoje aplinkoje ir kaip kinta jų veiksmingumo vertinimas?

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, Klaipėdos rajono gyventojų anketinė apklausa, duomenų apdorojimas SPSS programa, anketinių apklausų duomenų lyginamoji analizė.

1. Tyrimo metodika

Tyrimo populiaciją sudaro 18 m. ir vyresni Klaipėdos rajono gyventojai (t. y. asmenys, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Klaipėdos rajone) – 44 308 asmenys⁵. Tiriamųjų imties dydis – 147 Klaipėdos rajono gyventojai (kai tikimybė – 95 proc., paklaida – 8,5 proc.). Minimalus galimas respondentų skaičius apskaičiuotas pagal V. Panioto imties tūrio formulę ir atsižvelgiant į tyrimo tikslą, tyrimo populiacijos savybes (t. y. dydį ir vienalytiškumo tiriamojo požymio atžvilgiu kriterijų), siekiamų gauti duomenų tikslumą bei klausimyno charakteristikas (Valackienė, Mikėnė, 2008; Kardelis, 2009; Bryman, 2016; Pallant, 2016 ir kt.).

Apklausos metodas: Klaipėdos rajono gyventojų anketinė apklausa, naudojant iš anksto parengtą standartizuotą klausimyną, kuris sudarytas atsižvelgiant į Klaipėdos rajono savivaldybės rekomendacijas.

Tiriamųjų atranka: respondentams atrinkti taikyta netikimybinė kriterinė atranka (Valackienė, Mikėnė, 2008; Kardelis, 2009; Bryman, 2016). Klaipėdos rajono gyventojų pasirinkimą tyrimui lėmė amžius, lytis, išsilavinimas.

Tyrimo laikas ir vieta – 2018 m. spalio, lapkričio mėn. Klaipėdos rajone.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą laikytasi tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo, teisės gauti tikslią informaciją (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008; Kardelis, 2009; May, 2011 ir kt.). Tyrimo etika numato šio tyrimo bendrai priimtinius dalykus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.), kurie paskatino apsvaistyti visos tyrimo eigos alternatyvas, numatant jų stipriąsias bei silpnąsias puses ir pasirinkti tinkamiausią tyrimo eigą.

Tyrimo eiga. Vykdamas Klaipėdos rajono gyventojų apklausą sukurtas elektroninis tyrimo klausimynas ir išsiųstas kvietimas-prašymas dalyvauti tyrime 350 organizacijų elektroninių paštų adresais, skelbiamais įmonių internetinėse svetainėse. Klaipėdos rajono įmonės atrinktos naudojantis informacine platforma⁶. Kvietimas dalyvauti tyrime su elektronine anketos nuoroda buvo patalpintas ir Klaipėdos rajono bendruo-

⁵ Informacijos šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/gyventojai1>.

⁶ Prieiga internete: <http://rekvizitai.vz.lt/imone>

menių feisbuko paskyrose, Klaipėdos rajono savivaldybės internetiniame puslapyje ir savivaldybės feisbuko paskyroje. 112 Klaipėdos rajono gyventojų atsakė į internetinę anketos versiją, 35 – į popierinę.

Tyrimo duomenų analizė atlikta taikant socialiniams tyrimams skirtą statistikos programą *SPSS 25.0*. Skaičiuoti procentiniai dažniai, statistiškai patikimų skirtumų nustatymas – chi kvadrato testas, neparametris Kruskal-Wallis kriterijus, aprašomosios statistikos charakteristikos. Atlikta matematinės statistikos analizė padėjo išskirti reikšmingus skirtumus tarp nepriklausomųjų imčių. Skirtumai statistiškai reikšmingi, kai tikimybė $p < 0,05$. Grafinė analizė atlikta *Ms Excel* skaičiuokle.

Tyrimo respondentų demografinės charakteristikos. Tyrime dalyvavo 147 respondentai. Moterys sudarė 80 proc. apklaustųjų. Vyrai – tik 20 proc. tyrimo respondentų. Siekiant atskleisti statistiškai reikšmingus nuomonių skirtumus tarp skirtingų amžiaus grupių asmenų, respondentai sugrupuoti į keturias grupes: 18–29 m. – 12,9 proc.; 30–40 m. – 25,2 proc.; 41–51 m. – 32,9 proc.; 52 m. ir vyresni – 29,0 proc.

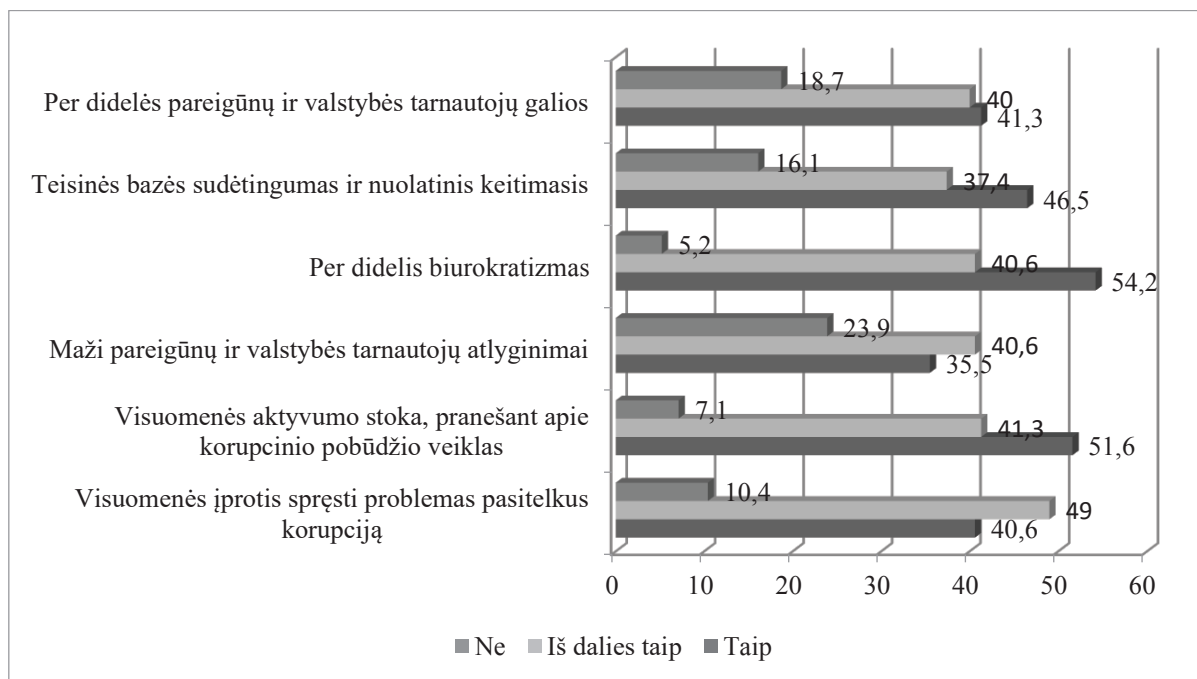
2. Klaipėdos rajono gyventojų korupcijos suvokimo kaitos analizė

Vienas pagrindinių tyrimo uždavinių yra ištirti Klaipėdos rajono gyventojų požiūrį į korupciją. Respondentams buvo pateikti penki korupciją apibūdinantys teiginiai ir prašoma su jais sutikti arba nesutikti (1 lentelė). Analizuojant 2018 metų tyrimo rezultatus nustatyta, kad apklaustieji labiausiai pritaria teiginiams „korupcija pažeidžia žmogaus teises, iškreipia socialinį teisingumą, žaloja visuomenės moralę“ (83,9 proc.); „korupcija kelia grėsmę demokratijai ir teisinei valstybei, valstybės valdymui, valstybės ar savivaldybių įstaigų stabilumui“ (83,2); „korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažina ekonomikos augimą“ (80,6 proc.). Kardinaliai priešingai apklaustieji pritaria teiginiui, kad „korupcija yra pateisinama, nes žmogui sunku surasti kitus problemų sprendimo būdus“ (sutinka tik 7,1 proc., nesutinka – 74,2 proc.). Remiantis gautais rezultatais, galima teigti, kad Klaipėdos rajono gyventojų požiūris į korupciją yra neigiamas, jie suvokia jos daromą žalą. Tikslinga pastebėti, kad, nepaisant didelio pritarimo teiginiams, apibūdinantiems korupcijos blogį ir žalą, apklaustieji mažiau pritaria teiginiui, kad už korupcinio pobūdžio veiklas „visada reikia bausti realiomis bausmėmis“ (sutinka – 71,0 proc., iš dalies sutinka – 23,9 proc.). Analizuojant gyventojų požiūrio kaitą 2016–2018 m., nustatyta, kad gyventojai labiau neigiamai suvokia korupciją: su teiginiu, kad „korupcija yra pateisinama, nes žmogui sunku surasti kitus problemų sprendimo būdus“ nesutinkančiųjų dalis padidėjo net 20 procentinių punktų. Apskritai galima teigti, kad Klaipėdos rajono savivaldybės gyventojų požiūris į korupciją yra neigiamas; gyventojai suvokia korupcijos daromą žalą ir vis mažiau pateisina ją kaip problemų sprendimo priemonę.

1 lentelė. Respondentų požiūrio į korupcijos reiškinį pasiskirstymas 2016 ir 2018 m., proc.

Korupcijos apibūdinimas	2016			2018		
	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Korupcinio pobūdžio veiklos yra nusikaltimai, už kuriuos visada reikia bausti realiomis bausmėmis	65,7	31,4	2,9	71,0	23,9	5,2
Korupcija pažeidžia žmogaus teises, iškreipia socialinį teisingumą, žaloja visuomenės moralę	81,8	17,5	0,7	83,9	14,2	1,9
Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažina ekonomikos augimą	83,2	14,6	2,2	80,6	14,4	1,9
Korupcija kelia grėsmę demokratijai ir teisinei valstybei, valstybės valdymui	81	16,8	2,2	83,2	16,1	0,6
Korupcija yra pateisinama, nes žmogui sunku surasti kitus problemų sprendimo būdus	16,8	28,5	54,7	7,1	18,7	74,2

Be to tyrimu siekta atskleisti Klaipėdos rajono gyventojų nuomonę apie veiksnius, lemiančius korupcijos paplitimą (žr. 1 pav.). Respondentai turėjo įvertinti šešis veiksnius ir / arba įrašyti kitą svarbų veiksni, lemiantį korupcijos paplitimą. Remiantis tyrimo duomenimis, galima teigti, kad respondentai daugelį veiksnių įvardijo kaip korupcijos paplitimo priežastis. Mažiausiai pritarimo sulaukė teiginys, kad korupciją skatina maži pareigūnų ir valstybės tarnautojų atlyginimai. Atsakymo variante „Kitas“ respondentai nurodė: „giminytės ryšiai“, „gyventojų sąmoningumo stoka“, „visur savų protegavimas“.

1 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokie veiksniai yra korupcijos paplitimo Klaipėdos rajone priežastys, pasiskirstymas, procentais

Analizuojant atsakymus į klausimus, kokie veiksniai yra korupcijos paplitimo Klaipėdos rajone priežastys, pagal amžiaus grupes nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai vertinant visus teiginius. Jaunesni gyventojai (18–29 m.) labiau nei kitos respondentų grupės pritarė teiginiui, kad „svarbūs yra visuomenės įpročiai spręsti problemas pasitelkus korupciją“ ir „per didelės pareigūnų ir valstybės tarnautojų galios“. „Visuomenės aktyvumo“ labiausiai pasigenda 30–40 m. respondentai. Jie taip pat labiausiai pritaria, kad korupcijos paplitimui įtakos turi „maži pareigūnų ir valstybės tarnautojų atlyginimai“ bei „per didelis biurokratizmas“ (skirtumai statistiškai reikšmingi, $p < 0,05$).

Tyrimu siekta atskleisti gyventojų nuomonę, kokiose Klaipėdos rajono institucijose korupcija yra paplitusi. 2 lentelėje palygintos 2016 m. ir 2018 m. respondentų išsakytos nuomonės. Respondentai galėjo įvertinti 11-os institucijų sąrašą ir / arba įrašyti savo variantą. Apklaustųjų nuomone, korupcija labiausiai paplitusi medicinos įstaigose (53,5 proc.), savivaldybės administracijoje ir jos padaliniuose (45,8 proc.), žemėtvarkoje (36,8 proc.). Pastebėtina, kad 2016 m. įvardytos šios įstaigos, kaip labiausiai pažeistos korupcijos. Lyginant 2016 m. ir 2018 m. duomenis respondentų pritarimas, kad šiose įstaigose paplitusi korupcija, yra mažesnis. Atsakymo variante „Kitas“ respondentai nurodė: „negaliu atsakyti, kadangi pati neieškau privilegijų, neduodu kyšių, bet ir iš manęs niekas niekada nereikalavo“; „ypač paplitusi Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose, pirkimai-pardavimai (viešieji pirkimai)“; „kai konkursus laimi neaiškios firmos“.

2 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kuriose Klaipėdos rajono institucijose korupcija paplitusi, pasiskirstymas, proc.

Atsakymo variantas	2016			2018		
	Taip	Iš dalies	Ne	Taip	Iš dalies	Ne
Aplinkos apsaugoje	11,9	45,6	42,5	22,6	39,3	38,1
Medicinos įstaigose	61,3	32,8	5,8	53,5	31,6	14,9
Mokesčių inspekcijoje	20	34,1	45,9	20,6	27,7	51,7
Policijoje	27,4	45,2	27,4	15,5	39,4	45,1
Savivaldybės administracijoje ir jos padaliniuose	34,3	48,9	16,8	45,8	31,6	22,6
„Sodroje“	8,1	32,6	59,3	9,7	23,2	67,1
Spaudoje	20,0	40,0	40,0	16,1	33,5	50,4
Švietimo įstaigose	13,3	47,4	39,3	14,2	38,1	47,7
Teisme	30,1	42,6	27,2	19,4	40,6	40
Verslo įmonėse	22,8	56,6	20,6	29,7	44,5	25,8
Žemėtvarkoje	40,4	39,7	19,9	36,8	34,8	28,4

Analizuojant atsakymus į klausimą, „kuriose Klaipėdos rajono institucijose korupcija yra paplitusi“, pagal amžiaus grupes statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta vertinant beveik visas institucijas ($p > 0,05$). Išsiskyrė nuomonės vertinant korupcijos paplitimą spaudoje: kad korupcija spaudoje nepaplitusi labiau pritaria jaunesni respondentai (18–29 m. – 65 proc.; 30–40 m. – 46,2 proc., 41–51 m. – 47,1 proc., 52 m. ir vyresni – 51,1 proc.; skirtumai statistiškai reikšmingi, $p < 0,05$).

3. Klaipėdos rajono gyventojų korupcinės patirties kaitos ir prevencijos priemonių vertinimo analizė

Tyrimo dalyvių prašyta nurodyti, kaip dažnai jiems tenka susidurti su korupcinės veiklos formomis gyvenant ir / ar dirbant Klaipėdos rajone (vertinant 2017–2018 m. patirtį) (matavimo skalė: 1 – niekada; 2 – retai; 3 – kartais; 4 – dažnai; 5 – labai dažnai) (žr. 3 lentelę). 2018 m. respondentai įvardijo, kad su įvairiomis korupcinės veiklos formomis susiduria retai arba kartais. Palyginus 2016 m. ir 2018 m. rezultatus galima teigti, kad 2018 m. respondentai šiek tiek mažiau susidūrė su įvairiomis korupcinės veiklos formomis, išskyrus dokumentų ar matavimo priemonių klastojimą (+0,18) bei savo artimųjų protegavimą (+0,14).

3 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kaip dažnai tenka susidurti su korupcinės veiklos formomis gyvenant ir / ar dirbant Klaipėdos rajone, vidurkiai

Korupcinės veiklos formos	2016	2018	Skirtumas
	Vidurkis	Vidurkis	
Kyšininkavimas ir papirkimas	2,36	2,32	-0,04
Prekyba poveikiu	1,82	1,81	-0,01
Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas	2,69	2,6	-0,09
Dokumentų ar matavimo priemonių klastojimas	1,67	1,85	+0,18
Turto pasisavinimas ar iššvaistymas	1,80	1,77	-0,03
Tarnybos (komercinės) paslapties atskleidimas	1,55	1,57	+0,02
Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas	1,95	1,90	-0,05
Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas	1,69	1,57	-0,12
Savo artimųjų protegavimas	2,23	2,37	+0,14

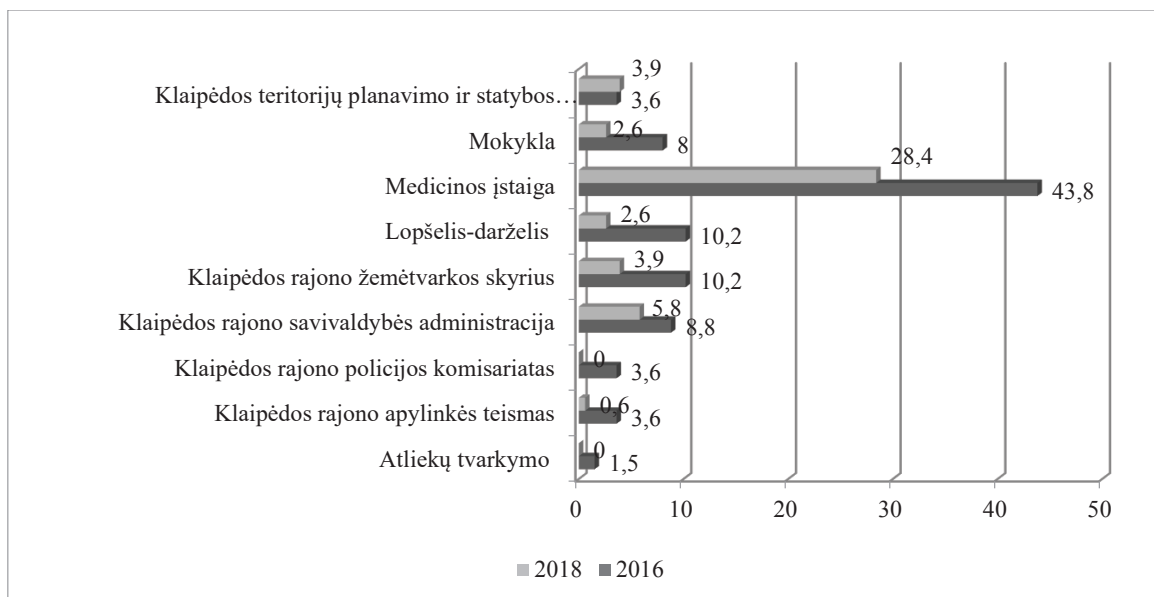
Ryšys tarp apklaustųjų amžiaus ir jų susidūrimo su korupcine veikla pateiktas 4 lentelėje. Norint nustatyti skirtumus tarp atsakymų į klausimą, kaip dažnai tenka susidurti su korupcinės veiklos formomis, ir amžiaus grupių, taikytas Kruskal-Wallis neparametrinis kriterijus. Nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai

vertinant savo artimųjų protegavimą: labiausiai šiam teiginiui pritaria 30–40 m. amžiaus respondentai, mažiausiai – 18–29 m.

4 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kaip dažnai tenka susidurti su korupcinės veiklos formomis gyvenant ir / ar dirbant Klaipėdos rajone, palyginimas pagal amžių (proc.)

Korupcinės veiklos formos	Amžiaus grupės			
	18–29 m.	30–40 m.	41–51 m.	52 m. ir vyresni
Kyšininkavimas ir papirkimas	62,33	77,14	83,33	79,67
Prekyba poveikiu	61,68	87,09	78,43	76,89
Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi / įgaliojimų viršijimas	60,13	82,82	86,42	72,22
Dokumentų ar matavimo priemonių klastojimas	61,15	78,87	77,15	85,70
Turto pasisavinimas ar iššvaistymas	72,93	79,14	77,07	80,32
Tarnybos (komercinės) paslapties atskleidimas	60,73	82,19	76,59	83,64
Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas	64,10	79,41	79,92	80,78
Nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas	68,90	77,01	82,41	77,90
Savo artimųjų protegavimas	48,13	88,67	83,29	76,03

Atliekant tyrimą siekta nustatyti, ar respondentai yra davę kyšį tam tikriems Klaipėdos rajono savivaldybės padaliniams, įstaigoms ar institucijoms darbuotojams. Respondentams pateiktas 9 subjektų sąrašas ir sudaryta galimybė įrašyti savo atsakymo variantą. 2016 m. ir 2018 m. tyrimų duomenų palyginimas pateiktas 2 paveiksle.

2 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, ar esate davę kyšį šių Klaipėdos r. savivaldybės padalinių, įstaigų darbuotojams, pasiskirstymo palyginimas 2016 m. ir 2018 m. (proc.)

Palyginus 2016 m. ir 2018 m. duomenis matyti, kad beveik visuose atsakymų variantuose stebimas mažėjimas: mokykla – 2,6 proc. (sumažėjimas – 5,4 proc.); medicinos įstaiga – 28,4 proc. (sumažėjimas – 15,4 proc.); lopšelis-darželis – 2,6 proc. (sumažėjimas – 7,6 proc.); ...žemėtvarkos skyrius – 3,9 proc. (sumažėjimas – 6,3 proc.); ...savivaldybės administracija – 5,8 proc. (sumažėjimas – 3 proc.); ...policijos

komisariatas – 0 proc. (sumažėjimas – 3,6 proc.); apylinkės teismas – 0,6 proc. (sumažėjimas – 3 proc.); atliekų tvarkymas – 0 proc. (sumažėjimas – 1,5 proc.). Atsakymų variante „Kita“ respondentai įvardijo: „darbo biržoje esu davus; „tiek, kiek mokėjo, tiek dalį atiduodavau“. Tai dar kartą patvirtina korupcijos mažėjimo tendencijas.

Respondentų prašyta nurodyti kyšio, kurį jie davė, formą (6 lentelė). Dažniausia apklaustieji įvardydavo pinigus (21,3 proc.) arba maisto produktus (9 proc.), kiti būdai nurodyti rečiau. Atsakymo variante „Kita“ respondentai nurodė: „tik pinigais, saldinių nevalgo“; „be pinigų negydo“. 2016 m. ir 2018 m. tyrimo rezultatų palyginimas (žr. 10 lentelė) atskleidžia, kad respondentai gerokai rečiau davė kyšius įvairiomis formomis: pinigais – 21,3 proc. (sumažėjimas – 24 proc.); maisto produktais – 9 proc. (sumažėjimas – 19,5 proc.). Respondentai įvardijo šias sumas: 10 eurų (2 respondentai); 50 eurų (6 respondentai); 100 eurų (6 respondentai); 170 eurų (1 respondentas); 200 eurų (3 respondentai); 300 eurų (1 respondentas); 500 eurų (1 respondentas); vienas respondentas nurodė 50–300 eurų sumą. Komentaruose papildomai nurodė, kad „davė greičiau ne kyšį, o kaip padėką – dovaną“; „gydytojui“; „kai neduodi, skiriasi aptarnavimo kokybė“. Šie tyrimų duomenys ir komentarai leidžia teigti, kad kyšius duodantys asmenys suvokia tai, kaip „dovanas“ ir „padėkas“, o ne kaip nusikalstamą veiklą.

6 lentelė. Respondentų nurodytų kyšio davimo formų palyginimas 2016 m. ir 2018 m. (proc.)

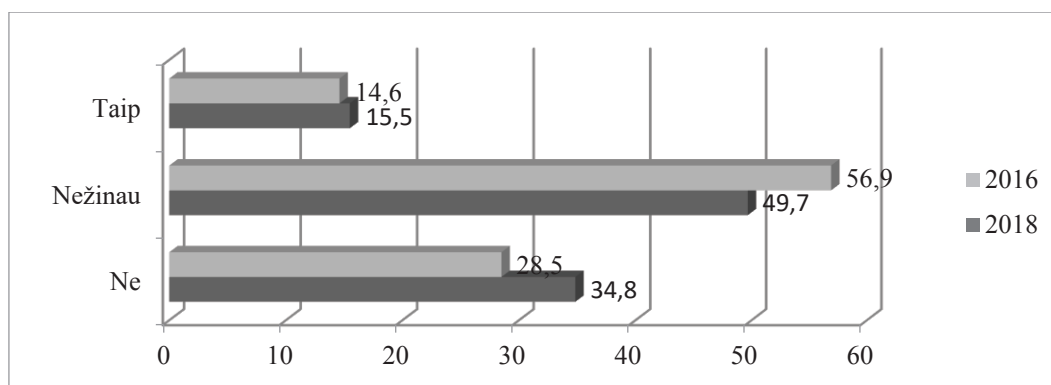
Atsakymo variantas	2016	2018	Skirtumas
Pinigais	45,3	21,3	-24
Maisto produktais	28,5	9	-19,5
Daiktais	8,8	4,5	-4,3
Paslaugomis	8	6,5	-1,5
Atsilyginta kitaip	3,6	2,6	-1

Respondentų prašyta nurodyti aplinkybes, kuriomis jie apsisprendė duoti kyšį. Jie galėjo rinktis kelis iš nurodytų penkių atsakymo variantų ir / arba įvardyti savo aplinkybes, todėl bendra atsakymų suma yra didesnė nei 100 proc. Atsakymo variante „Kita“ nurodė: „Nenoras daryti, bet kai duodi ar pažadi atsilyginti, tik tuo atveju su tavimi pradėdama elgtis geriau“. 2016 m. ir 2018 m. tyrimo rezultatų palyginimas (žr. 7 lentelę) atskleidė, kad pasireiškia vis mažiau aplinkybių, kuriomis respondentai priima sprendimą duoti kyšį: kyšio nedaviau – 65,2 proc. (padidėjimas – 35,3 proc.); buvo tiesiogiai paprašyta – 5,2 proc. (sumažėjimas – 3,6 proc.); girdėjau iš kitų – 19,4 proc. (sumažėjimas – 12 proc.); man buvo užsiminta – 12,3 proc. (sumažėjimas 8,1 proc.); nusprendžiau pats – 16,8 proc. (sumažėjimas – 4,3 proc.). Rezultatai leidžia manyti, kad respondentų aplinkoje stebimi teigiami pokyčiai: piliečiai mažiau daro įtaką kitų sprendimams duoti kyšį, patys rečiau apsisprendžia ir mažiau duoda kyšių.

7 lentelė. Respondentų nurodytų kyšio davimo aplinkybių palyginimas 2016 m. ir 2018 m. (proc.)

Atsakymo variantas	2016	2018
Kyšio nedaviau	29,9	65,2
Tiesiogiai paprašyta	8,8	5,2
Girdėjau iš kitų, kad reikia duoti	31,4	19,4
Man buvo užsiminta	20,4	12,3
Nusprendžiau pats	21,1	16,8

Atliekant tyrimą siekta atskleisti, ar respondentai ateityje duotų kyšį sprenddami savo problemas (žr. 3 pav.). Remiantis 2016 m. ir 2018 m. duomenų palyginimu, galima teigti, kad ateityje apsisprendusiųjų duoti kyšius yra 15,5 proc. (padidėjimas – 0,9 proc.), abejojančiųjų – 49,7 (sumažėjimas – 6,2 proc.), nusprendusiųjų kyšio neduoti – 34,8 proc. (padidėjimas – 6,3 proc.). Tokia rezultatų dinamika leidžia manyti, kad apskritai matomi teigiami pokyčiai mažinant korupciją.

3 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, ar ateityje duotų kyši, spręsdami problemą, pasiskirstymas 2016 m. ir 2018 m. (proc.)

4. Klaipėdos rajono gyventojų korupcijos prevencijos priemonių vertinimo analizė

Atliekant tyrimą siekta nustatyti, respondentų nuomone, veiksmingas kovos su korupcija priemonės ir būdus. Respondentų nuomonių apie veiksmingus kovos su korupcija būdus pasiskirstymas ir palyginimas su 2016 m. rezultatais pateiktas 8 lentelėje. Apklaustieji mano, kad veiksmingiausia kovos su korupcija priemonė yra baudmės korupcinę veiklą vykdžiusiems asmenims neišvengiamumas (65,3 proc.), korupcijos atvejų viešinimas spaudoje, TV ir kitomis priemonėmis (55,1 proc.). Pastebėtina, kad mažiausiai veiksminga priemonė respondentai laiko elektroninės valdžios priemones (veiksminga – 29,9 proc.; neveiksminga – 19,7 proc.). Tai leidžia manyti, kad gyventojai nesuvokia viešųjų įstaigų perkėlimo į elektroninę erdvę naudą arba tikisi neteisėto savo klausimų / problemų sprendimo. Atsakymo variante „Kita“ respondantai nurodė: „sisteminiai sprendimai“; „aiškus paslaugos turinio reglamentavimas ir procesų terminų nurodymas“; „paslaugų eilių valdymas ir savalaikis teikimas, ypač sveikatos sistemoje, pvz., kad jei paskiria druskų kambarį, kaip vieną iš gydymo priemonių, o paslaugos negali gauti tris savaites“; „pirmiausia – neduok kyšio pats, neieškok neteisėtų kelių, pažinčių, „blato“ ir pan.“; „elkis sąžiningai ir joks „valdininkas“ iš tavęs pinigų, daiktų, paslaugų tikrai per jėgą neatims“; „nebus duodančių, neliks ir imančių“; „nušalinimas nuo pareigų“; „konkrečiai Gargžduose – naikinti Klaipėdos rajono savivaldybę“; „Gargždus jungti prie Klaipėdos“; „griežtas bausmės už Europos, valstybės pinigų švaistymą, pasisavinimą“. Palyginus atsakymus į klausimus, kokie kovos su korupcija būdai yra veiksmingi, pagal amžiaus grupes statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. 2016 m. ir 2018 m. tyrimų duomenų palyginimas atskleidė: 2016 m. respondantai manė, kad daugelis priemonių yra veiksmingesnės. Taigi trumpuoju laikotarpiu respondentų optimizmas dėl korupcijos prevencijos priemonių veiksmingumo sumažėjo.

2018 m. tyrimu siekta įvertinti, kokias savivaldybės įgyvendinamas korupcijos prevencijos iniciatyvas rajono gyventojai yra pastebėję 2017–2018 m. (žr. 9 lentelę). Daugiausia respondentų pasinaudojo: didinamu sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumu (informacija internetinėje svetainėje, el. registracija ir pan.) (15,0 proc.); viešai skelbiama informacija apie nemokamai teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas (10,9 proc.); veikiančia centralizuota priėmimo į Klaipėdos rajono darželius prieiga savivaldybės internetiniame tinklalapyje (10,2 proc.); savivaldybės administracijos skelbiama informacija apie galimybes užsisakyti viešąsias paslaugas elektroninėmis priemonėmis, naudotis e-demokratijos galimybėmis, išreikšti nuomonę ir poziciją (8,2 proc.). Daugiausia respondentų pastebėjo skelbiamus pranešimus, skatinančius gyventojus pranešti apie korupcinio pobūdžio pažeidimus ir informuojant apie galimus pranešimo būdus (51 proc.) bei viešai skelbiamą informaciją apie nemokamai teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas (43,5 proc.).

8 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kokie kovos su korupcija būdai yra veiksmingi, pasiskirstymo palyginimas 2016 m. ir 2018 m. (proc.)

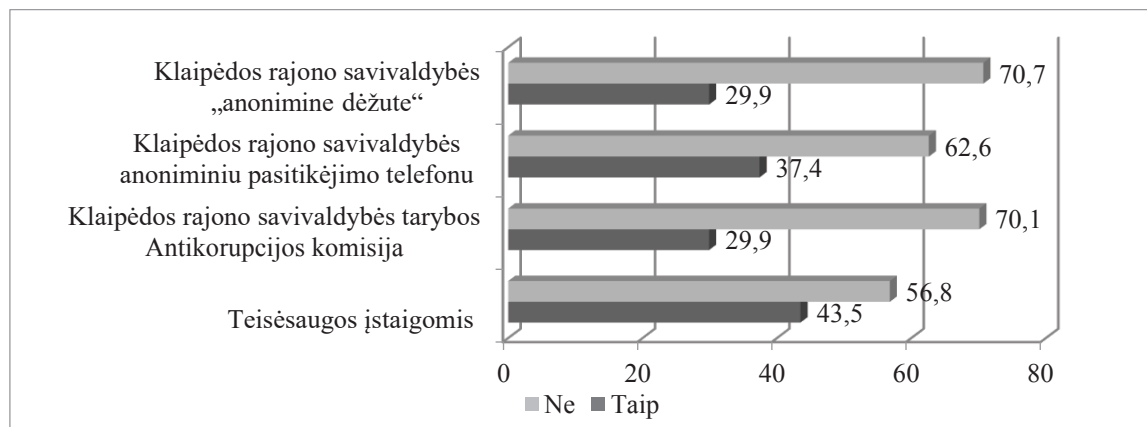
Kovos su korupcija būdai	2016			2018		
	Neveiksmingi	Iš dalies veiksmingi	Veiksmingi	Neveiksmingi	Iš dalies veiksmingi	Veiksmingi
Griežtesnis tam tikrų veiklos sričių teisinis reglamentavimas	13,9	46,7	39,4	10,9	55,1	34,0
Griežtesnė viešajame sektoriuje dirbančių asmenų atranka ir kontrolė	10,2	48,2	41,6	15	45,6	39,4
Korupcijos atvejų viešinimas spaudoje, TV ir kitomis priemonėmis	5,8	36,5	57,7	10,2	34,7	55,1
Bausmės korupcinę veiklą vykdyusiems asmenims neišvengiamumas	2,9	29,9	67,2	6,1	28,6	65,3
Visuomenės antikorupcinis švietimas ir informavimas	9,5	41,6	48,9	11,6	49,7	38,7
Elektroninės valdžios priemonės	17,5	46,7	35,8	19,7	50,4	29,9

9 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kokias Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos įgyvendinamas korupcijos prevencijos iniciatyvas yra pastebėję / dalyvavę, pasiskirstymas (proc.)

Korupcijos prevencijos iniciatyvos	Nepastebėjau / nepasinaudojau	Pastebėjau	Pasinaudojau
Viešai skelbiama informacija apie politikų ir tarnautojų susitikimus su interesų grupėms atstovaujanciais asmenimis	70,8	27,2	2,0
Viešai skelbiama informacija apie nemokamai teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas	45,6	43,5	10,9
Didinamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas (informacija internetinėje svetainėje, el. registracija ir pan.)	47,6	37,4	15,0
Savivaldybės internetiniame tinklalapyje skelbiama informacija apie savivaldybės įmones, įstaigas, turtą ir kt.	64,6	32,0	3,4
Savivaldybės administracijos skelbiama informacija apie galimybę užsisakyti viešąsias paslaugas elektroninėmis priemonėmis, naudotis e-demokratijos galimybėmis ir išreikšti nuomonę	61,9	29,9	8,2
Veikianti centralizuota priėmimo į Klaipėdos rajono darželius prieiga savivaldybės internetiniame tinklalapyje	57,8	32,0	10,2
Įvairūs kovai su korupcija skirti renginiai / konkursai / veiklos / mokymai	60,6	35,4	4,1
Skelbiami pranešimai, skatinantys gyventojus pranešti apie korupcinio pobūdžio pažeidimus, informuojant apie galimus pranešimo būdus	43,5	51,0	5,4

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokiomis priemonėmis respondentai pasinaudotų, susidūrę su korupcija (žr. 4 pav.). Remiantis tyrimo duomenimis, galima teigti, kad daugiau atsakymų „taip“ surinko teisėsaugos įstaigos (56,5 proc.) ir anoniminis pasitikėjimo telefonas (37,4 proc.). Daugiausia atsakymų „ne“ surinko Klaipėdos rajono savivaldybės anoniminė dėžutė (70,7 proc.). Tačiau apskritai daugiau nei pusė apklaustųjų, susidūrę su korupcijos atveju, niekur ir nieko nepraneštų. Tai rodo, kad gyventojai korupcijos atveju užimtų pasyvią

poziciją ir nesiimtų aktyvių veiksmų, nors patys mano, kad baudmės neišvengiamumas ir korupcijos atvejų viešinimas yra efektyviausios kovos su korupcija priemonės. Atsakymo variante „Kitas“ respondentai nurodė: „visi vienodi, visi kyši ima“; „nėra kam pranešti, ranka ranką plauna“; „kaip anoniminio ir nebus, pas mus viskas vieša ir dėl to pats nukentėsi ir bėdos prisidarysi tik sau“; „gal dar STT, kitomis ne“.

4 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokiomis korupcijos prevencijos priemonėmis pasinaudotų, susidūrę su korupcija, pasiskirstymas, procentais

Išvados

Analizuojant gyventojų požiūrio kaitą 2016–2018 m. pastebima, kad gyventojai vis labiau korupciją suvokia neigiamai: su teiginiu, kad „korupcija yra pateisinama, nes žmogui sunku surasti kitus problemų sprendimo būdus“ nesutinkančiųjų dalis padidėjo net 20 procentinių punktų. Gyventojai suvokia korupcijos daromą žalą ir vis mažiau pateisina korupciją kaip problemų sprendimo priemonę. Per didelį biurokratizmą ir visuomenės aktyvumo stoką gyventojai įvardijo kaip pagrindines korupcijos paplitimo priežastis. Apklaustųjų nuomone, korupcija labiausiai paplitusi medicinos įstaigose, savivaldybės administracijoje ir jos padalinuose bei žemėtvarkoje.

Lyginant 2016 m. ir 2018 m. tyrimo rezultatus galima teigti, kad 2018 m. respondentai šiek tiek mažiau susidūrė su įvairiomis korupcinės veiklos formomis, bet respondentai dažniau pastebėjo dokumentų ar matavimo priemonių klastojimą, savo artimųjų protegavimą. Analizuojant pokyčius labiausiai korupcijos pažeistose srityse, 2018 m. buvo daug mažiau teigusiuju, kad davė kyšius medicinos darbuotojams, pareigūnams ir valstybės tarnautojams. Lyginant 2016 m. ir 2018 m. duomenis apie Klaipėdos rajono savivaldybės padalinius, įstaigas ar institucijas, kuriems respondantai nurodė davę, beveik visuose atsakymų variantuose stebimas mažėjimas. Tai leidžia teigti, kad matomos ryškios skirtingų korupcijos formų įvairiose srityse mažėjimo tendencijos. Tačiau respondentų komentarai leidžia manyti, kad dalis kyšius duodančių asmenų vis dar suvokia tai kaip „dovanas“ ir „padėkas“, o ne kaip nusikalstamą veiklą. 2016 m. ir 2018 m. tyrimo rezultatų palyginimas atskleidė, kad vis mažiau pasireiškia aplinkybių, kurioms esant respondantai apsisprendžia duoti kyši. Tiriamoje aplinkoje stebimi teigiami pokyčiai: viešųjų paslaugų teikėjai ir kiti gyventojai mažiau daro įtakos kitų apsisprendimui duoti kyši, patys rečiau apsisprendžia tai daryti ir mažiau duoda kyšių. Daugėja asmenų, ateityje apsisprendusiųjų kyšio neduoti.

Apklaustieji mano, kad veiksmingiausia kovos su korupcija priemonė yra baudmės korupcinę veiklą vykdančiams asmenims neišvengiamumas, korupcijos atvejų viešinimas spaudoje, TV ir kitomis priemonėmis. Pastebėtina, kad mažiausiai veiksminga priemonė respondentai laiko elektroninės valdžios priemones. Tai leidžia manyti, kad gyventojai nesuvokia viešųjų įstaigų perkėlimo į elektroninę erdvę naudos arba tikisi neteisėto savo klausimų / problemų sprendimo. Daugiausia respondentų pasinaudojo: didinamu sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumu (informacija internetinėje svetainėje, el. registracija ir pan.); viešai skelbiama informacija apie nemokamai teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas ir kt. Daugiausia respondentų

pastebėjo skelbiamus pranešimus, skatinančius gyventojus pranešti apie korupcinio pobūdžio pažeidimus, informuojant apie galimus pranešimo būdus, taip pat viešai skelbiamą informaciją apie nemokamai teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas. Daugiausia respondentų tiksliai ar daugmaž žino apie specialias įstaigas, į kurias galima kreiptis susidūrus su korupcijos atveju. Tačiau apskritai daugiau nei pusė apklaustųjų, susidūrę su korupcijos atveju, niekur ir nieko nepraneštų. Tai rodo, kad gyventojai korupcijos atveju užimtų pasyvią poziciją ir nesiimtų aktyvių veiksmų, nors patys mano, kad baismės neišvengiamumas ir korupcijos atvejų viešinimas yra veiksmingiausios kovos su korupcija priemonės.

Literatūra

- Ackerman, R. S. (2001). *Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma*. Vilnius: Vaga.
- Ackerman, R. S., Truex, R. (2012). *Corruption and Policy Reform*. Prieiga internete: <http://ssrn.com/abstract=2007152>
- Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
- Bowman, D., Gilligan, G. (2007). Public Awareness of Corruption in Australia. *Journal of Financial Crime*, Vol. 14, Issue 4, p. 438–452.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
- Dyussenov, M. (2016). The Issue Attention Cycle Model and Corruption Issues in Canada and Kazakhstan. *Viešoji politika ir administravimas public policy and administration*, T. 15, Nr. 2, p. 264–278.
- Graycar, A., Sidebottom, A. (2012). Corruption and Control: A Corruption Reduction Approach. *Journal of Financial Crime*, Vol. 19, Issue 4, p. 384–399.
- Kardelis, K. (2009). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucijus.
- Kim, C. K. (2014). Anti-Corruption Initiatives and E-Government: A Cross-National Study. *Public Organization Review*, Vol. 14, Issue 3, p. 385–396.
- Kozłowski, A. J., Czaplicka Kozłowska, I. Z., Świrski, A. (2016). The Phenomenon of Corruption in Public Sector Organizations (Local Government Case Studies from the Warmia and Mazury Districts of Poland). *Hyperion International Journal of Econophysics & New Economydate*. Vol. 9 Issue 1, p. 117–141.
- Yap, F. O. (2017). When do Citizens Take Costly Action against Government Corruption? Evidence from Experiments in Australia, Singapore, and the United States. *Journal of East Asian Studies*, No. 17, p. 119–136.
- Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas*. (2002). Gegužės 28 d., Nr. IX-904. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/TpCkHJjwX>
- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“* (2015). Kovo 10 d., Nr. XII-1537. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8e499812cbbe11e49bcec506eeda6c5f>
- Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018*. (2018). Tyrimas atliktas LR Specialiųjų tyrimų tarnybos užsakymu. Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>
- STT 2018 m. ataskaita*. (2018). Prieiga internete: https://www.stt.lt/documents/ataskaitos/STT_2018_ataskaita_viesinimui.pdf
- Linhartova, V. (2017). The Role of E-Government in Mitigating Corruption. *Scientific Papers of the University of Pardubice*. Series D, Faculty of Economics & Administration, Vol. 25, Issue 40, p. 120–131.
- Palidauškaitė, J. (2005). Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 13, p. 25–38.
- Palidauškaitė, J. (2006). Korupcijos sklaidos formos Lietuvoje: tarp sovietinio palikimo ir rinkos padiktuoto pragmatizmo. *Viešoji politika ir administravimas*, Nr. 18, p. 57–72.
- Slamkov, G., Bilalli-Zendeli, A. (2016). *Prevention of corruption - improving the efficiency in the monitoring of the assets*. *Vizione*, Vol. 25, p. 183–190.
- Sohel Iqbal, M., Seo, J. (2008). E-Governance as an Anti-Corruption Tool: Korean Cases. *Journal of Korean Association for Districtal Information Society Cases*, Vol. 6, p. 51–78. Prieiga internete: http://www.karis21.or.kr/karis21admin/adaction/down/03Iqbal_Seo.pdf
- Tanzi, V. (2012). *Corruption and the Public Administration Siteresources*. Prieiga internete: <http://siteresources.worldbank.org/PUBLICSECTORANDGOVERNANCE/Resources/285741-1233946247437/1VitoTanziPresentation.ppt>
- Transparency International. Anti-Corruption Glossary. Prieiga internete: <https://www.transparency.org/glossary/term/corruption>
- Transparency International Lietuvos skyrius. (2018). *Interesai valstybės ir savivaldybių valdomose įmonėse – kaip juos suvaldyti?* Prieiga internete: https://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2018/02/Interesai_valstybes_ir_savivaldybiu_valdomose_imonese_tils.pdf
- Valackienė, A., Mikėnė, S. (2008). *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.

THE CHANGE OF KLAIPĖDA DISTRICT RESIDENTS ATTITUDE AND EXPERIENCE OF FACING CORUPTION IN SHORT TIME PERIOD

ILVIJA PIKTURNAITĖ, JUDITA JONUŠEVIČIENĖ, ROBERTAS KAVOLIUS
Klaipėda State University of Applied Sciences (Lithuania)

Summary

Corruption is generally defined as the abuse of public power for private gain. National statistical surveys reveal that municipalities of towns and districts are assumed to be some of the mostly corrupted institutions in Lithuania. According to studies data, the corruption in municipalities is affected by nepotism, politicization and conflicts of interest. However, it is appropriate to monitor the corruption situation more precisely in a particular municipality. Therefore, this article presents a continuous research of resident's attitude towards corruption and experience of corruption while living and working in Klaipėda district municipality. The continuous research, which allowed to evaluate the change of residents' perception and experience of corruption, attitude towards applied corruption prevention measures was carried out in Klaipėda District Municipality in 2016 and 2018 years. Klaipėda district residents' questionnaire, using a pre-prepared standardized questionnaire, which was composed referring scientific literature and legal regulation documents analysis and recommendations of Klaipėda District Municipality. 137 respondents participated in 2016 year survey and 147 residents filled in questionnaires in 2018. While analyzing the change in residents' attitude it was noticed that people are percept corruption more negatively: the share of residents who disagree with the statement that "corruption is justified, because it is hard to find other solutions", increased as in 20 percentage points. The population is aware of the harm caused by corruption and less justify corruption as a problem-solving tool. Exaggerated bureaucracy and lack of civil activity are identified as the main causes of prevalence of corruption. According to the opinion of residents the corruption is most prevalent in medical institutions, municipal administration and its departments and land management.

It can be indicated that slightly fewer respondents faced with various forms of corrupt practices in 2018 year if comparing the results of 2016 year and 2018 year surveys. However, respondents more frequently noticed falsification of documents or measuring instruments and protectionism of civil servants relatives (nepotism). The analysis of changes areas where corruption is most prevalent in year 2018 there were much less respondents who said that they have given bribes to medical personnel, officials and civil servants. The decrease of cases of bribe giving in different institutions of Klaipėda district municipality can be indicated while comparing data of surveys implemented in 2016 and 2018. These data suggest that there is significant downward trend of corruption in different forms in different areas. However, respondents' comments suggest that part of the person offering the bribe still perceive it as a "gift" and "gratefulness" and not as a criminal activity. The comparison of the results of surveys implemented in 2016 and 2018 reveals that less evidence the circumstances in which respondents decides to give a bribe. Positive developments can be identified while monitoring municipalities environment: public service providers and other residents less influence others solutions to give bribes, less give bribes. The number of persons, who have the decision not to give bribes in the future is increasing.

The respondents believe that the most effective anti-corruption means is the inevitable punishment of persons for pursued corruption, publicity of corruption acts in the press, on TV and other media. It should be noted that according the respondents opinion the least effective means are tools of electronic government. This suggests that people do not realize the benefit of transfer of public institutions services in the electronic area or expect their illegal dealing with their issues / problems. However, most share of respondents have used such advantages e. government tools: increased access to health care (information on the website, electronic registration and so on); publicly available information about free healthcare and so on. Also, a lot of respon-

dents noticed published reports, which are encouraging residents to report corruption-related offenses as well as information on the possible ways of communication and public information about free healthcare services. According to the survey data, Klaipėda district municipalities' residents exactly know different institutions where they can report the corruption incidents. However, in general, more than half of the respondents in the face of corruption would report nothing and nowhere. Such results identify that residents would be passive and not take any active remedies, although themselves they believe that the most effective anti-corruption means are the inevitability of punishment and publicity of corruption.

KEYWORDS: corruption, local governance, prevention of corruption, residents' attitude.

JEL CODIES: D73, H79, K40.

Gauta: 2019-

Priimta: 2019-

Pasirašyta spaudai: 2019-